

Utkast per 12.mars

Lørenskog Venstre

Kommunevalgprogram

2023-2027

Til behandling 14. mars 2023

Rød tekst er ny tekst, endret etter utkast per februar

Innhold

Kjære velger.....	3
1. Lørenskog – Trygt og godt lokalsamfunn	4
2. Oppvekst og utdanning.....	6
3. Kultur, idrett og friluftsliv.....	9
4. Helse og omsorg	11
5. Mer natur.....	14
6. Klima og miljø.....	15
7. Næringsliv og arbeidsplasser	18
8. Bærekraftig økonomi og god styring av kommunen	19

Kjære velger

Lørenskog Venstre har som visjon at Lørenskog skal være en grønn, trygg og raus kommune. Venstre er et sosialliberalt parti som er opptatt av frihet og muligheter for alle, **men også av at vi alle tar ansvar for fellesskapet**. Frihet handler både om frihet i hverdagen og om å gi folk reelle muligheter i livet. Frihet handler om å skape forutsetninger for at alle kan leve på sine egne premisser. Det handler om friheten til å ta den utdanningen du ønsker, starte den bedriften du brenner for, leve det familielivet du ønsker, og leve i trygge fellesskap. **Denne friheten får vi kun hvis vi også sammen tar ansvar for samfunnet, miljøet og kommunen vår.**

Lørenskog kommunes innbyggertall har mer enn doblet seg fra 2000 til 2022. Per 1. januar 2023 bor det mer enn 46.000 innbyggere her. Det er et stort mangfold i kommunen i både forskjellige kulturer og religioner. Vi har innbyggere fra nesten 140 ulike nasjonaliteter som er godt integrert. Kommunen har en ung befolkning, med lavere gjennomsnittsalder enn landsgjennomsnittet, og mange barnefamilier. Unge voksne er underrepresentert i forhold til landssnittet, aldersgruppen over 67 år vil øke og det samme vil innbyggertallet totalt.

Lørenskog har mange styrker med en nærhet til natur, kort vei til kollektivtilbud, flere nye skoler og godt integrerte grupper. Samtidig har kommunen utfordringer med stor utbygging, og rask økning i innbyggertall. For å bevare de gode sidene i kommunen, og sikre en fortsatt positiv utvikling, ønsker Lørenskog Venstre å ta de politiske grepene vi kan for å sikre et trygt og godt lokalsamfunn for alle som bor her. Et sted det er godt å være, godt å komme hjem til og som gir alle de basisgodene vi alle trenger. Dette kommer ikke av seg selv, og vi må alle jobbe sammen for å få dette til. Det er viktig å frigjøre potensialet for en attraktiv og inkluderende kommune, som gir innbyggerne rammene for det gode liv.

For valgperioden 2023–2027 vil Lørenskog Venstre:

NB! Ikke endret etter utsendt utkast (februar) – diskuteres i møtet 14. mars.

1. At veksten i kommunen bør begrenses, da den høye veksten ikke er bærekraftig, hverken sosialt, miljømessig eller økonomisk
2. Gjøre det enklere for innbyggerne å ta grønne og miljøvennlige valg i hverdagen.
3. Gjøre det enklere å velge kollektivt og kommunen skal gjøres mer sykkel- og gåvennlig.
4. Prioritere satsing på skole og utdanning
5. Tilby et godt helsetilbud, tilpasset egne behov og ønsker,
6. Kultur, idrett og friluftsliv
7. Bevare arts- og naturmangfold, både i grøntområder, parker og i Marka
8. Gjennomføre tiltak for å kutte utslipp og være en klimarobust kommune
9. Gjøre kommunen attraktiv for næringslivet og etablering av arbeidsplasser, og spesielt for virksomheter som bidrar til et grønt skifte.
10. Arbeide for ansvarlig økonomisk styring av kommunen

1. Lørenskog – Trygt og godt lokalsamfunn

Trygghet og mangfold

Med en så stor befolkningsøkning, og høy boligtetthet, er både risikoene og mulighetene store. Den geografiske tettheten i kommunen kan gi korte, trygge og hyggelige veier til et variert tilbud. Stort og variert tilbud i kommunen bidrar til inkludering, integrering og fellesskap. På tross av stor befolkningsvekst finnes en lokalpatriotisme og fellesskapsfølelse i kommunen. Samtidig kan den raske veksten gjøre at man føler seg utrygg og det kan bli en voksende fremmedgjøring og ensomhet. En god og trygg kommune får vi ved å hindre utenforskap, og ved å tilby en rekke inkluderende arenaer. Det er viktig med gode naboskap, og at vi kjenner hverandre. Vi trenger lokale tilbud og kjennskap til kommunens historie.

Vi har to meget viktige grupper i samfunnet, barn og unge som trenger en trygg utvikling for å kunne bringe samfunnet videre, og de eldre som gradvis kan få dårligere helse og utfordringer med å klare seg selv. Disse gruppene ønsker vi å sikre, og tiltak for dette ivaretas under flere temaer i programmet vårt.

Demokrati, frihet og muligheter for deltagelse og påvirkning er viktig for å trives og føle seg inkludert som innbygger. Det er også viktig for å sikre vårt demokrati som plattform for vårt styresett, og for å få folk til å engasjere seg i sin egen kommune. Vi vil jobbe for at alle innbyggere skal kunne finne sin plass i samfunnet og oppleve trygghet.

Lørenskog Venstre vil:

- Det er viktig med engasjerte innbyggere i kommunen, og som deltar i demokratiet på lokalt nivå. Dette ønsker vi å bidra til ved å:
 - Tilrettelegge for og stille lokaler til disposisjon for klubber, lag og foreninger. Det er viktig å skape gode og fristende møteplasser for folk fra forskjellige kulturer, samtidig som ivaretar særegenheten og den historiske tilknytning til kommunen.
 - Etablere «Frivillighetens hus» i hvert område i kommunen. Kommunen sikrer lokaler for de forskjellige områdene i kommunen, f.eks. Ødegården hovedhus
- Gi alle innbyggere mulighet til å finne sin plass i samfunnet og oppleve trygghet. Tilbud som Nitor med arbeidstrening og tilrettelagt arbeid og Maisenteret **som lavterskeltilbud for sosialt samvær og aktivitet**, opprettholdes og videreutvikles. Maisenteret har **en optimal beliggenhet** på Skårer gård, men en må skape større og kreative romløsninger i lokalene. Det skal være mulig å velge løsninger som passer for en selv.
- Etablere møteplasser for sosialt entreprenørskap, jobbtrening og jobbtilbud
- At det utarbeides «velkomstpakke» til nye innbyggere med informasjon om kommunen, lag og foreninger. Dette vil bidra til at man føler seg velkommen og raskere blir kjent i kommunen.

- At det utarbeides årlig relevant informasjon til alle innbyggere om valg og om betydelige politiske prosesser og deres utgangspunkt og sluttresultater. Informasjonen utarbeides på flere språk.
- Frivillighetssentral
- **Forebygge kriminalitet med godt samarbeide med politi og utetjeneste, og informasjon fra kommunen til innbyggerne via postkasser eller digitalt**
- At informasjon med nyheter og tilbud til forskjellige kulturgrupper gjøres via kommunens nyhetssider og i sosiale medier og på flere språk
- Støtte arrangementer fra forskjellige kulturer for eksempel ved matlaging eller kulturfremvisning som fremmer trygghet i mangfoldet

Utbyggingstakt og bokvalitet

Et godt og trygt naboskap og boområder er den beste forutsetning for å sikre barn, unge og gamle den beste livskvaliteten hver eneste dag.

Venstre mener at veksten i kommunen bør begrenses, da den ikke er bærekraftig, hverken sosialt, miljømessig eller økonomisk. Sosial bærekraft handler om trygge lokalsamfunn. Vi er bekymret for at den store veksten i befolkning med mange nye innbyggere gjør det krevende å utvikle inkluderende og trygge bomiljø.

Det viktige med utviklingen i Lørenskog er at vi sikrer nye gode bomiljøer, og utvikling av nødvendige tilbud til innbyggerne. Utbyggingen bør derfor skje i et område av gangen. Derfor må utviklingen og alle byggeaktiviteter ferdigstilles i sentrumsområdet av Lørenskog, samtidig som utbyggingen rundt stasjonsbyen nærmer seg avslutning. Det er derfor ikke ønskelig at ny utbyggingsvirksomhet, hverken næring eller bolig, igangsettes på Fjellhammer i kommende kommunestyreperiode. Kommunen må bruke de virkemidlene vi kan, for å få til dette.

Lørenskog Venstre vil:

- At kommunen i samarbeid med utbyggere og lokalt næringsliv tilbyr nærmiljøtiltak i nye boligområder som bidrar til at folk blir kjent med nabolaget og hverandre.
- Kvaliteten på uteområdene til nye boområder må sikres, slik at det ikke oppstår uønskede miljøer og store utskiftninger med lite stabilitet.
- At boområdene gis mulighet til lokale treffpunkt for uformell omgang i forskjellige former. Dette kan være tilgang til lokaler i nabo-skolen, barnehagen eller andre egnede lokaler.
- Sikre trygghet ved ferdsel i Lørenskog, med opplyste veier, gang- og sykkelveier, parker og andre offentlige oppholdssteder
- At gode naboskap dyrkes og utvikles, både gamle og nye. Det utarbeides informasjon om aktiviteter til borettslag og sameier, og det gis tilskudd til naboskaps-aktiviteter. Informasjon til beboere utgis på flere språk.

- Fortette med arkitektoniske kvalitet i utbyggingsområder, med fokus på lys og gode uteområder. Følge opp at retningslinjer for bokkvalitet blir fulgt i utbyggingsprosjekter
- Sikre at grøntområder utvikles og oppgraderes med beplantning, benker og lekeområder som bidrar til god stedsutvikling
- Sørge for service-tilbud i nærmiljøene som fremmer gange og sykkel og hyggelige nabolag
- Følge opp utvikling og gjennomføring av første-etasjestrategi med variert serveringstilbud, kafeer og restaurant og butikker som skaper liv på gater og torg

2. Oppvekst og utdanning

Barnehager

Den store befolkningsveksten i Lørenskog setter også sitt preg på oppvekst og utdanning. Det bygges om lag en barnehage i året, og med alle etableringene er det et stort behov for barnehagelærere. **Rekrutteringen av disse er en utfordring da det er mangel på søkere i regionen. Størrelsen på barnehagene i Lørenskog øker også, dette har både positive og negative sider.** Lørenskog Venstre mener barns beste alltid skal ligge til grunn for alle politiske vedtak som treffes. Vi må skaffe flere barnehager der barn bor, særlig i utbyggingsområdet ved Skårer syd. Venstre vil være løsningsorientert når det gjelder å skaffe barnehageplasser. Det viktigste er ikke om det er en privat eller offentlig barnehage, men at barnehagen har en bra beliggenhet i forhold til bosted eller i pendlerretningen for foreldrene.

I en stadig mer urbanisert kommune der det blir stadig vanskeligere for mange å bevege seg rundt fritt uten trafikk og asfalt, er det desto viktigere at barnehagene har kvaliteter som naturlige omgivelser. Det innebærer også at barnehagenes utemiljø og lekeplasser bør bygges med naturlige materialer og minst mulig plast. Flere naturbarnehager i Lørenskog er også ønskelige, og med det trykket som er på barnehageutbygging, ønsker vi også at private kan bidra til å skaffe nok barnehageplasser med kvalitet. Det blir også viktigere og viktigere at barn får plass i sin nærbarnehage.

Å leke er barns jobb. Barnehager bør også være skjermfrie steder å være for barn i denne aldersgruppen.

Lørenskog Venstre vil:

- Sikre alle en nærbarnehage på sikt
- Skjermfrie barnehager
- Flere naturbarnehager, barnehager med naturlige uteomgivelser, godt innklima og minst mulig bruk av plast.
- Tiltak for flere menn i barnehager og grunnskoler

- Åpne for enkelte barnehager med utvidet åpningstid for foreldre som har skift eller jobber utenom dagtid. Det må være begrensning på maksimal oppholdstid for barnet
- Gjennomføre prøveordning med helg- og døgnåpne omsorgstilbud for barn
- Søskenmoderasjon til familier som har barn i både barnehage og skolefritidsordning.
- Ønske private barnehageutbyggere velkommen i Lørenskog

Skoler

Ved inngangen til skoleåret 2021-22 hadde grunnskolen i Lørenskog den høyeste elevtallsveksten fra ett skoleår til et annet, noensinne, 5074 elever fordelt på tolv kommunale grunnskoler i Lørenskog. Dette var 149 elever flere enn forrige skoleår, en økning på 3,0 prosent. Mange elever går ikke på sin naturlige nærscole fordi mange av barneskolene utvides. Trafikkforholdene er også utfordrende mange steder i kommunen på grunn av utbyggingen som finner sted.

Andelen undervisning gitt av lærere med godkjent utdanning var lavere skoleåret 2021-2022 enn foregående år. Det har vært utfordrende å få tilstrekkelig antall søkere med godkjent utdanning, og å få dem ansatt. Størst har utfordringen vært på barnetrinnet. Våren 2021 ble det ikke uteksaminert lærere fra høyskolene omlegginger i lærerutdanningen, noe som har bidratt til denne utfordringen.

Utfordringene i Lørenskog-skolen henger ellers også litt sammen med hvor de befinner seg i geografien og med andre forhold. For SFO ønsker vi at elevene i størst mulig grad skal kunne oppholde seg i rom som ikke er de samme de tilbringer skolehverdagen i. Vi ønsker å styrke SFO som et skjermfritt sted for lek der det som tilbys av aktiviteter skal være gratis for alle.

Skolene i Lørenskog har ulike utfordringer. For noen kan de være knyttet til befolkningsveksten, for andre kan det være lang vei til biblioteket i sentrum.

Lørenskog Venstre vil:

- Se hver skole med sine unike utfordringer og legge til rette for lavterskel problemløsninger
- Avskaffe ipad på 1.-4. trinn
- Øke fokus på håndskrift på småtrinnet samt en balansert bruk av digitale og fysiske læremidler
- Bedre skole-hjem samarbeid
- Styrke lærerkompetansen på 2. fremmedspråk samt oppstart allerede på barneskolen
- Fleksibel skolestart
- Universelt utformede læremidler
- Bevare Lørenskog Friskole og støtte opp under private og ideelle skoler som et godt supplement til den offentlige skolen

- Integrere ukrainske flyktninger i Lørenskog-skolen og flytte skolen for de ukrainske flyktingene fra brakker ved Lørenskog stasjon til nye Fjellhammer skole.
- Ha større fokus på trygge skoleveier og trafiksikkerhet i utbyggingsperioder

Åsen skole prioriteres i denne perioden. Det er viktig å bygge denne nye 4 parallell barneskole. Skolen skal bygges med de beste utendørs naturlige friluftslivomgivelser. Skoletomten skal være opplyst og trygg å oppholde seg på. Det er viktig å ha en robust skole med attraktivt SFO tilbud.

Venstre ønsker et mangfold av varierte barnehageformer, både offentlige, private og ideelle aktører. Det er positivt for Lørenskog med en stor variasjon av private skoler som Steinerskolen, Friskolen samt Wang ungdomsskole og videregående skole. De private tilbudene gir et lite supplement til den viktige offentlige skolen.

Det planlegges videre for en ny tomt til en ny ungdomsskole i Rasta området. Vi vil ha oversiktlige og middels store ungdomsskoler. Løkenåsen forblir som den er i dag. Hammer forblir som den er i dag. Det er spesielt viktig at ungdomsskolene ikke er så store at ansatte ikke har oversikt eller kontroll over de sårbare elevene.

Friskolen på Visperud må gis forlenget dispensasjon i denne kommuneperioden.

Ensomhet og utrygghet

Trygghetsfølelsen blant ungdomsskoleelever har sunket hvert år siden 2014. 1 av 3 jenter og 1 av 5 gutter på barneskolen føler seg stresset. 12 prosent av barn i 5. - 7. klasse føler seg ofte/veldig ensomme. Vi må ta tak i problemene og løse dem. Til det trenger vi all satsing på barn og ungdom som vi kan få. I tillegg trenger vi et åpent samfunn der også foreldre tas med i en dialog rundt hvordan vi kan gjøre Lørenskog-samfunnet og Lørenskog-skolen bedre for både barna og ungdommene våre.

Ny ungdomsskole!

Trygghet er et stikkord. Målet må være at alle barn og ungdom ved Lørenskogs skoler skal ha gode grunner til å føle seg trygge - både i skoletiden og på fritiden. Derfor ser vi også et behov for oversiktlige ungdomsmiljøer på skolene våre slik at alle som har behov eller utgjør en fare for andre blir sett og fulgt opp. Vi trenger en ny ungdomsskole i Lørenskog. Det politiske flertallet ønsker kun å utvide dem vi har - til 6-8 paralleller. Lørenskog Venstre tror dette er en svært dårlig investering, også økonomisk. Utfordringene i dagens ungdomsmiljøer i Lørenskog er så store at vi trenger en ny ungdomsskole, aller helst i Rasta-området.

Lørenskog Venstre vil:

- Bygge ny ungdomsskole i Lørenskog
- Oversiktlige ungdomsmiljøer
- Økt trygghet og trivsel blant barn og ungdom i Lørenskog
- Sørge for å støtte opp under skoler der lærerne har en for stor arbeidsbelastning. Dette krever en åpenhetskultur og god kommunikasjon i kommunen.
- Øke læreres muligheter til å ta tak i problemer tidligst mulig
- Mindre byråkrati og større fleksibilitet for lærere og andre voksne på skolene for å ta tak i og løse problemer

3. Kultur, idrett og friluftsliv

Ung-Data undersøkelsen 2022 viser at ungdom er fornøyde med kulturtilbudet i Lørenskog, men at ensomheten og utryggheten har gått opp.

Lørenskog har styrket satsingen på ungdom. Et eksempel er samarbeidet med Unify, som blant annet har åpne halltilbud, dialogforum, ferieaktiviteter og samarbeid med barnevernet. Utfordringene blant ungdomsmiljøene i Lørenskog er også svært store, og befolkningsveksten fører både til at mange flytter inn i kommunen og ut av den. Vi mener ungdom i Lørenskog trenger enda flere møteplasser enn de har nå, der de kan få være sammen i trygge omgivelser – uten at de voksne styrer alt. Det er ikke alle som kan eller ønsker å delta på organiserte fritidsaktiviteter, men alle barn og unge trenger et sted å være og venner.

Tekst om kultur, idrett og friluftsliv til flere aldersgrupper

Lørenskog Venstre vil:

- Turstier, skiløyper, åpne park- og idrettsanlegg som inviterer til aktiv fritid og god helse for alle
- Egenorganisert idrett, tilbud til ungdom,
- Opplevelseskort, digitalisert. Fritidstilbud for barn i fattige familier.
- Fritidsklubber for flere aldersgrupper (barn og ungdom), lavterskeltilbud, organisert av FAU, skoleklasser – felles portal, digital plattform
- Hva er status for fritidsklubber og etterspørsel? En ny Åsen skole bygges med en robust fritidsklubb.
- Støtte opp om kulturtilbud og idrettslag som viktige steder for integrering
- **Fremme lavterskeltilbud for barn og unge, som f.eks. Lørenskog idrettsforening, tilbud om e-sportsenter**
- Tilbud på Mailand – maker-space – folkeverksted
- Et bredt aktivitetstilbud – sikres ved å støtte frivilligheten innen idrett, friluftsliv og foreningsliv.

- Lokale klubber og foreninger stimuleres særskilt ved tilgang til lokaler, både for å sikre aktiviteter i nærmiljøet og for å sikre støtte alternativer som ikke har potensiale for å utvikle seg mot forretningsdrift.
- Utlånsordninger for fritidsutstyr opprettholdes og sikres i kommunal regi som bibliotek og på Losby, samtidig som idrettslag stimuleres og oppfordres til å innføre tilsvarende innen deres aktiviteter.
- ~~Tilby klubber, foreninger og frivillige organisasjoner lagerplass (a-la lagerbygg City lager), gjerne et sentralt sted i kommunen.~~
- Det etableres et «foreningenes hus» på egnet sted i kommunen, hvor idrettslag og foreninger (f.eks. speiderlag, orienteringsklubb) kan ha lager for sine aktiviteter. Alternativer er Sørli-havna. Modell er felles klubblagre på Lillomarka arena ved badedammen på Grorud i Oslo.
- Tilbud på Skårer Gård sikres og om nødvendig styrkes som møteplass for håndarbeidsaktiviteter, møtevirksomhet og som sentrum for **hage- og grønnsaksdyrking. Dette kan være tradisjon for enkelte innvandrergupper, og gi en fin møteplass sosial møteplass for flere kulturer.** Kapasiteten vurderes utvidet på stedet, og suppleres med andre steder i kommunen.
- Meråpent bibliotek er bra og det ønsker vi å videreføre. Det er en suksess at et medlemskap i biblioteket gir muligheter til å være på biblioteket utover de ordinære åpningstidene. Biblioteket fungerer som en ekstra lesesal for mange ungdom og unge voksne.
- I den kulturelle skolesekken vil vi ha et arrangement for et skoletrinn ved kommunens Vasshjul på Losby. Det bør være et arrangement knyttet til bærekraftig utvikling. Alle elever i Lørenskog skolen må få en kjennskap til kommunevåpenet og historien om saga ved Mønevang.
- Kulturminnevern av gårdstunet ved Lørenskog stasjon er viktig. Gårdstunet til Skårerødegården med den karakteristiske rektangulære formen må ivaretas. Det må være et stort og naturlig grønt gårdsrom som blir omkranset av gårdsbygningene. Det må gis en tidsfrist på når den «midlertidige rivningstillatelsen» av låven skal oppheves, og det må fastsettes når ny låve skal være etablert.
- For å sikre identitet og forankring i egen kommune, er det viktig med noen særegne miljøer for Lørenskog – dette må også etterstrebes å ivareta i nye utbyggingsområder. Skårergården og Losby gods er eksempler på eksisterende særegne lokaliteter.
- Befolkningsøkningen i Lørenskog gir et stort trykk i bruk av sentrale utgangspunkt til Østmarka. Det opparbeides enklere tilrettelegging og skilting for alternative utgangspunkt, som også dekker flere boligområder. Det vil minske behovet for bilbruk til utfartsparkeringer. **Dette må ivaretas og sikres i kommunens arealplan.**
- Kommunen tilrettelegger og stiller lokaler til disposisjon i skoler mv for klubber, foreninger og lag. Kommunen informerer om og leier ut egnede kommunale lokaler for privatpersoner til dåp, konfirmasjon og annet. Flere bor i mindre leiligheter og kommunale lokaler er en rimeligere løsning som også styrker integreringen til kommunen for innbyggerne.

- **Klubber som dekker flere nabokommuner kan få A-status hvis de bidrar til aktiviteter i kommunen som er i kommunes interesse etter søknad.** (Eksempel: Svømmeklubben: svømmeopplæring som skolene har ansvar for. Orienteringsklubben som driver turorientering for innbyggerne, stolpejakt - folkehelse, skolegårdskart til skolene.mm)

4.Helse og omsorg

Et trygt og nært helsetilbud av høy kvalitet er viktig for at alle skal ha frihet og mulighet til å delta i samfunnet. Samtidig mener Venstre at hver enkelt i større grad bør kunne bestemme hvem man mottar tjenestene fra. Venstre vil gi alle muligheten til å ta mer styring over eget liv.

For at alle skal kunne leve et godt og selvstendig liv lenger, må samfunnet forebygge mer og reparere mindre innenfor både psykisk og fysisk helse. Tidlig innsats og mer inkludering kan bidra til å forhindre utenforskap og sette flere i stand til å delta i samfunnet på like premisser.

Folkehelse

Lørenskog Venstre vil:

- Mulighet for det gode liv i Lørenskog for alle
- Forebygge ensomhet for alle aldersgrupper
- Sikre fastlegeordningens evne til trygg og god pasientbehandling til innbyggerne
- **Holde god kontakt med interesseorganisasjoner for forskjellige funksjonshemninger, sykdommer og svake grupper, som gir kommunen gode råd**
- **Tilby lavterskeltilbud for psykisk helse, for forebygging og selvhjelp i stedet for behandling**
- **Bidra til en god og trygg hverdag for eldre og deres pårørende, som trenger tilpasset helsehjelp**
- **Støtte besøkshjelp og frivillighet innen helse**

Psykisk helse

Hindre utenforskap og sikre god psykisk helse

Å klare å ivareta seg selv, og delta i et sosialt liv i samfunnet, krever en viss psykisk helse. En investering i tiltak for bedring av psykisk helse, vil være en styrking av samfunnet og ikke minst kunne hjelpe enkeltindivid over i en god og givende tilværelse.

Lørenskog Venstre vil:

- Trygghet for den enkelte sikres ved lavterskeltilbud for psykisk helse og lettere depresjon
- Mennesker som ikke mestrer normalt arbeidsliv og som faller utenfor, sikres tilrettelagt arbeid på spesial arbeidsplasser, eller i tilrettelagte arbeidsplasser innenfor både offentlige og private bedrifter.
- En del mennesker kommer ikke inn i sosiale nettverk, og de opplever ensomhet. Lavterskel møteplasser for sosial mestring og aktivitetstilbud opprettholdes og utvikles, som Mai-senteret, som får støtte for å kunne ansette kvalifisert personell som kan sikre god og sunn mat til deltagere av senteret.
- Alternativt tilbud til skoletrette ungdommer opprettes, for å hindre frafall, utenforskap og ensomhet. APO-skolen kan være et alternativ, samarbeide med bedrifter eller andre løsninger.
- Møteplass for rusmisbrukere er en mangelvare, og disse må gjerne sitte utendørs. Det jobbes for å etablere en møteplass i samarbeide med brukere i kommunen, slik at gruppen kan oppleve en trygg og varm møteplass.
- Forebygge
- Lavterskeltilbud (se forrige program)
- 24-timers akutt-psykiatrisk tilbud (se forrige program)

Lokal ruspolitikk

Det viktigste er å jobbe for at barn og ungdom ikke begynner et liv med misbruk av rusmidler, og å gi best mulig, individuell tilpasset hjelp til dem som sliter med å komme seg ut av rusmisbruk. Foreldre trenger mer kunnskap for å kunne oppdage tegn hos egne barn til rusmisbruk. Hvem kontakter du? Hvor får du hjelp? I bunn og grunn er man i dag ganske overlatt til seg selv, og det ønsker Venstre å gjøre noe med.

Lørenskog Venstre vil:

- At det skal gis mer støtte til pårørende, som ofte opplever både mye jobb og mye sorg.
- Ha mer åpenhet for å fjerne tabuer: Man er ikke nødvendigvis en dårlig mor eller far hvis barna havner på kjøret. Det er en historie bak alle.
- Skaffe flere behandlingsplasser for rusavhengige, og ventetiden må ned.
- Lytte til de pårørende når det gjelder bo-oppfølging, og noen bør være ute i felten også på kveldstid. Kommunal bo-oppfølging er også viktig under og etter fengselsopphold.
- Gi rusmisbrukere individuelle planer mot målet om å bli rusfrie. Det overordnede målet må være å få mennesker frie og sterke. Det er ofte mange instanser involvert. Disse bør ha et felles mål og fokus på hvordan ting fungerer i praksis.

- Ha flere bo-oppfølgere fordi det er en mangel på oppfølging, omsorg, nærhet og noen som setter grenser. Venstre ønsker miljøarbeidere som jobber i boligene der rusmisbrukerne bor.
- Motivere rusmisbrukerne til å ta mest mulig ansvar for seg selv.
- At NITOR i Lørenskog må styrkes.
- At man i mindre grad blander temaene rus og psykiatri, for eksempel ved bosetting. Det er en forskjell om det er snakk om rusmisbruk med psykiatri eller bare rusmisbruk.

Eldrehelse

Lørenskog sin befolkning blir eldre. Samtidig har mange eldre god helse og er bidragsyttere og en ressurs på mange samfunnsområder. Noen eldre vil trenge bistand i hverdagen, og **Venstre vil følge Lørenskog kommunes håndtering av økende antall eldre tett, slik at det kan gjøres justeringer ved behov.**

Lørenskog Venstre vil:

- Dagsentertilbud for eldre som bor hjemme må styrkes. Venstre mener det er viktig for en god alderdom med sosiale møteplasser utenfor egen bolig. Tilbud fra frivilligheten kan være et godt supplement til det offentlige.
- Initiativ for aktivitet og sosiale møteplasser for eldre støttes av kommunen, f.eks. ved bruk av lokaler på skoler. Dette vil gi mulighet for større sosial omgang og bedring av egen helse.
- Ønsker valgfrihet innen eldreomsorg, gjerne offentlige løsninger, men med private tilbud og konkurranse for stadig utvikling og forbedring av tjenestene. Kommunal hjemmetjeneste kan f.eks. utvides med private tilbud. Kommunen konkurranseutsetter.
- Sette i system et samarbeidsprosjekt mellom alle sykehjem og tilhørende nærscole med fokus på å forebygge ensomhet. Unge besøker eldre er allerede et kommunalt prosjekt, som Venstre vil skal innføres på alle sykehjem. Det er slike tiltak som bygger en lokal stedstilknytning.
- ~~Etter behandling på sykehus, må særlig eldre sikres trygg og adekvat behandling og stell, før utskrivning hjem evt overføring til sykehjem. Det må følges opp videre hjemme rehabilitering etter behov~~
- **For å dekke behovene med tanke på samhandlingsreformen trenger en økt kompetanse og bedre bemanning på sykehjemmene og i hjemmetjenesten. Kommunen får i dag flere og dårligere pasienter overført fra sykehus til kommunehelsetjenesten. De blir overført til korttidsopphold på sykehjem eller til et helsetilbud i hjemmetjenestene.**
- Ta i bruk velferdsteknologi for å kunne bo lengre hjemme
- **Starte planlegging tidlig for å møte økende antall eldre som trenger 24-timers omsorgsplasser og for å unngå en krise. Det vil også bli langt flere demente med omsorgsbehov.**
- ~~Det lages jevnlig statistikk og status på antall eldre som har behov for sykehjemsplass, omsorgsbolig eller midlertidig plass~~

- Det tilrettelegges for bistand og hjemmesykepleie til eldre som vil bli boende i egen bolig så lenge de kan.
- Satsing og fokus på boliger med livstidsløp
- Tilbud om aldersvennlig transport med dør-til-dør bestillingstransport i samarbeid mellom Ruter og kommunen
- Satsing på demensomsorg i kommunen
 - Utvide demensteam i kommune. Demensteamet bør også ha en lege med kompetanse innen demens, da det er viktig med tidlig og riktig diagnose.
 - De pårørende må ivaretas og må ha en kontaktperson i kommunen.
 - Forebyggende arbeid for å bremse negativ utvikling for personer med demens.
 - Arbeide for økt fastlegekompetanse innen demens
 - Viktig med avlastningsplasser for demente, særlig for å avlaste pårørende

5. Mer natur

Venstre er Norges eldste miljøparti. Vi vil gi dagens og fremtidige generasjoner gode muligheter til å oppleve ren og variert natur. Dessverre er naturmangfoldet på jorda under voldsomt press. I Lørenskog har vi god tilgang til natur med nærhet til marka. Samtidig blir Lørenskog mer urban. Venstre vil ha mer natur i sentrum og i utbyggingsområdene i kommunen. Vi vil ta vare på naturmangfold og reetablere og restaurere natur som er blitt ødelagt.

Med god tilgang til naturen og ved å sikre biologisk mangfold har Lørenskauinger en unik mulighet til å leve gode liv. Naturen er viktig for rekreasjon, lek og aktivitet.

Venstre vil stå på naturen sin side, og ønsker ikke nye skogsbilveier i Østmarka, da det er store naturinngrep, f.eks. ny vei og vendeplasser for tunge skogsmaskiner som Losby Bruk søkte om i 2022. Konsekvenser av naturinngrep må utredes, blant annet kartlegge naturverdier og viktige biotoper. Venstre er spesielt kritisk til gjennomgående løsninger.

Natur og skog er store karbonlagre og beskytter også mot konsekvensene av klimaendringer og ekstremvær. Vi er helt avhengige av naturen for å få rent vann, ren luft og stabil matproduksjon.

Lørenskog Venstre vil:

- Etablere grønn sentrumsring med busker, trær og blomster, et mangfold av bier og humlevennlige planter. Vi vil ha mer natur, ikke bare grønne plener
- Arbeide for å bevare variert natur med arts- og naturmangfold, blant annet med utsette kantklipping for å beholde lokale økosystemer
- Omgjøre mer gateareal og parkeringsplasser til fortauhager og mikroparker

- Beholde og reetablere 100-metersskoger som bidrar til naturmangfold og som gir et verdifullt bidrag til nærmiljøet, i form av rekreasjon, natur-opplevelser, samt lek og læring
- Går inn for Østmarka som nasjonalpark og bevare Marka i tilknytning til nasjonalparken
- Arbeide for at skogsdrift i Marka skjer på en skånsom måte og klimavennlig måte som også fremmer biologisk mangfold og beskytte sårbare økosystemer mot flatehogst.
- **For å unngå at planen om nye skogsbilveier i Østmarka iverksettes vil Venstre forsøke å få til et frivillig vern av skogen med skogeier. Dette kan gjøres med bidrag fra kommunen og som et spleiselag fra befolkningen i Lørenskog og østlige deler av Oslo.**
- Tilrettelegge for et mangfoldig aktivitets- og friluftsliv i Marka.
- Forby all nedbygging av myr i kommunen. Myr er viktig som karbon-lager som flomtiltak og et rikt økosystem som må bevares
- Etablere arealregnskap som gir et godt grunnlag for å bevare naturmangfold i kommunen. Arealnøytralitet i all ny utbygging er viktig og ekstra viktig i sentrumsområder.
- Fortsette og videreutvikle kommunens skolehageprosjekt
- Legge til rette for mer urbant landbruk, og styrke samhandlingen mellom gårdbrukere i kommunen og skolene for å bevisstgjøre barna på naturen.
- **Jobbe for at en eller flere gårdbrukere kan tilby andelslandbruk, dvs at innbyggere kan leie areal og drive småskala jordbruk og hage- og grønnsaksdyrking.**

6.Klima og miljø

Klimakutt, klimatilpasning og luftkvalitet

Det er ingen tvil - klimaendringene er her og vi må alle bidra for å kutte utslipp og tilpasse oss klimaendringene. Venstre vil gjøre det enklere for alle å ta grønne valg. Venstre vil at det skal være enkelt, både for lokalsamfunn og enkeltmennesker, å bidra i klimakampen og leve et godt liv med et lite miljøavtrykk.

Kampen for å kutte klimagassutslipp er like viktig lokalt som nasjonalt. Det er summen av små og store grønne handlinger og tiltak som vil gjøre at vi når klimamålene. Samarbeid mellom næringsliv, kommune og sivilsamfunn er nødvendig for å finne løsninger som får ned de lokale utslippene.

Avsnitt om forurensning/luftkvalitet

Lørenskog Venstre vil:

- Følge opp at klimabudsjett og klimaregnskap blir viktige styringsverktøy i kommunens klimaarbeid
- ~~Legge til rette for grønn næringsutvikling~~

- Stille strenge klima- og miljøkrav i kommunens anskaffelser for å oppnå utslippskutt og bidra til at grønne produkter og tjenester kommer inn på markedet.
- **At kommunene skal skifte ut sin bilpark til nullutslippskjøretøy. En stor del av kommunens utslipp kommer fra veitrafikken og særlig fra tunge kjøretøy. Kommunen må legge til rette for at de tyngre bilene også kan bli nullutslipp (el og hydrogen) eller biogass-biler.**
- Iverksette flere tiltak for å redusere utslipp for de største utslippskildene i kommunen som innenfor bygg og anlegg og tunge kjøretøy. Dette bør gjøres i samarbeid med andre kommuner og med næringslivet.
- Arbeide for god overvannshåndtering
- At kommunen iverksetter tiltak mot luftforurensning og støy i samarbeid med næringsaktører, Statens Vegvesen og fylkeskommune
- Forby plastgranulat og mikroplast, ~~piggdekk~~

Sirkulær økonomi, gjenbruk og reparasjon

For å redusere belastningen som følge av forbruk og avfall, må vi legge til rette for økt gjenbruk av materialer og deling av ressursene. Venstre vil derfor gjøre det enklere og mer attraktivt å dele, gjenbruke, ombruke og resirkulere.

Gjenvinningsstasjonen i Lørenskog har vært stengt i lengre tid og det arbeides med nye løsninger. Venstre ønsker at skal etableres bedre tilbud med gjenbruksstasjoner og bruktbutikker og for å ta i bruk andre virkemidler som reduserer forbruket.

Venstre ønsker å få til et offentlig privat samarbeid med Feiring Bruk for mottak av hageavfall for husholdninger der. Lørenskog trenger en mottaksplass for hageavfall i kommunen. Kortreist hageavfall betyr noe i fremtidige klimaregnskap!

Lørenskog Venstre vil:

- I samarbeid med ROAF få etablert en moderne større gjenbruksstasjon og **flere mindre lokale gjenbruksstasjoner i kommunen, hvor man ikke er avhengig av bil for å komme til** ~~som kan ligge på dagens gamle fylling uten at større masseforflytninger må gjøres.~~
- I samarbeid med private aktører etablere tilbud for gjenbruk, bruktbutikker og reparasjon
- Tilby deleordninger for verktøy og annet utstyr

Grønne og trygge reiser

Flere hverdagsreiser i kommunen bør tas med gange, sykler og kollektivt. Det må bli tryggere å gå og sykle. Lørenskog skal utvikles på menneskenes premisser ikke bilenes. Lørenskog har forutsetninger for mer grønne reiser, som også gjør kommunene hyggeligere, tryggere og renere. Det bør også legges til rette for tryggere skolevei.

Det bør utvikles bedre kollektivtilbud på kryss og tvers i kommunen. Senke prisene. Kollektivtilbud til utfartssteder i helgene.

Redusert fartsgrense gjennom kommunen, bidrar til bedre luftkvalitet og mindre klimagassutslipp og bedre trafiksikkerhet.

Venstre vil prioritere planfrie kryss. Det er så tett med mennesker og biler i sentrale strøk, at vi må planlegge for broer over eller kulverter under trafikkerte veier. Her skal Venstre jobbe for at dette sikres i fremtidige utbyggingsavtaler.

Lørenskog er et område hvor kollektivtilbudet øker. Det er viktig for bussaktører å finne egnede bussoppstillingsplasser. Kommunen bør få til en avtale med Posten om å bruke arealer på Robsrud til bussoppstilling. Det vil gjøre busstilbudet i kommunen bedre, og det vil ikke være til hinder for trafikkavvikling.

Det må legges til rette for at kommunen etablerer noen eksklusive parkeringsplasser på sentrale steder for bildeling. Det er så høy tetthet i kommunen at mange husstander ikke har egen bil, og derfor må det legges til rette for at ideelle organisasjoner som ønsker å etablere bildelingskonsepter for gode muligheter.

Det må etableres flere direkte ekspressbussruter fra Lørenskog mot Oslo sentrum. Buss 67 må gå rett til Helsfyr uten å kjøre via småhusområdene på Høybråten.

Lørenskog Venstre vil:

- Prioritere gange og sykkel som helsefremmende og miljøvennlig transport. Ved nye veiutbygginger etableres det planfrie sykkelveier.
- Prioritere å følge opp vedtatt mobilitetsplan i kommunen
- At sykkelvei til Losby etableres i neste kommuneperiode
- Utvikle gå, - sykkelstrategi i kommunen, der det prioriteres sammenhengende gå- og sykkeleier, med god skilting og utplassering av benker
- Arbeide for at Lørenskog kan bli med på Ruters pilot for ny selvkjørende kollektivtjeneste
- At det skal etableres godt kollektivtilbud i hele kommunen, også utenfor sentrumsnære områder som Lysås, Hanaborg, Grønliå og Kurland
- Matebusser til kollektivknutepunkt
- Enkel billettløsning for eldre
- At mikromobilitet organiseres slik at det bidrar til effektiv mobilitet og trygge offentlig rom
- Arbeide for T-bane til Lørenskog
- Fremme bildelingsordninger
- Bedre vintervedlikehold av gang og sykkelveier.

Fornybar energi og energieffektivisering

Nytt punkt for å adressere en krevende energisituasjon, satse på lokal energiproduksjon, fjernvarme, energieffektivisering i kommunale bygg, næringsbygg og privat (borettslag/sameier/enebolig), energifleksibilitet

Ny tekst lages her.

7. Næringsliv og arbeidsplasser

Et sterkt, mangfoldig og konkurransedyktig lokalt næringsliv er avgjørende for å opprettholde et godt velferdsnivå i framtiden. Dette vil være et viktig bidrag til et levende samfunn og kan redusere jobbpendlingen ut av kommunen (ca 70 prosent av innbyggerne som har en jobb, pendler ut av kommunen, ifølge Næringsplanen for 2019-22). Venstre vil at Lørenskog skal gjøre seg mer attraktiv for nye bedrifter, og spesielt for virksomheter som bidrar til et grønt skifte. Vi ønsker å legge godt til rette for alt fra store nasjonale konsern til mindre, lokalt baserte foretak.

Lørenskog er en kulturkommune.

Vi har et mangfold av publikumsarenaer for kulturformidling, men vi legger lite til rette for de som skaper de store kulturopplevelsene.

Lørenskog Venstre vil anerkjenne alle de aktørene som helt eller delvis lever av sin kreativitet og sin kunst.

I Lørenskog har vi mange av dem!!!

Lørenskog Venstre vil i løpet av neste kommunestyreperiode etablere kontorfellesskap for enkeltpersonsforetak og små virksomheter innen kultur- og kreative næringer.

Kontorfellesskapene vil vi etablere i egnede og sentrale lokaler.

Om lokalene er i offentlig eller privat eie, anser vi å være underordnet.

Det viktige er å bidra til kreative fellesskap til en overkommelig, men forretningsmessig lønnsom kontorleie for næringsaktører som fokuserer mer på innhold enn inntekt.

Venstre vil forsterke stasjonsområdet som et område for fritidsindustrien. Området har allerede regionale kvaliteter når det gjelder å tilby opplevelsesindustri, dette må forsterkes og videreutvikles. På sikt må en ha ambisjon om at området skal være et område med nasjonale opplevelseskvaliteter. All videre næringsutvikling i området bør ha dette som hensikt.

Lørenskog Venstre vil:

- Stimulere til og sette av arealer for nyskapende og miljøvennlige næringsetableringer rundt de prioriterte utbyggingsområdene i kommunen.
- Stille strengere kvalitetskrav til utforming av næringsarealene i utviklingsområdene i kommunen
- Legge til rette for at ansatte kan gå, sykle eller reise kollektivt til arbeidsplasser
- Legge til rette for kontorklynger og inkubatormiljøer med rimelig husleie for gründere og bedrifter i etableringsfasen
- Gjøre det lettere for næringslivet å fremme sine synspunkter for kommunen (Næringsrådet, Lørenskog i Utvikling, enkeltbedrifter)
- Sidestille offentlige og private tjenestetilbydere.
- Prioritere miljø og kvalitet ved offentlige innkjøp, samt gå foran i krav om etisk handel.
- Støtte tiltak som bevarer jordbruksarealene i kommunen.
- At Lørenskog kommune skal ha som prinsipp å regulere tomter til et formål før de selges.
- Stille krav til en førsteetasje-strategi ved utvikling av kombinerte nærings- og boligbygg (særlig på nye Skårersletta).
- Være positive til initiativ fra næringsliv, og etablering av bedrifter med arbeidsplasser. Ønsker å prioritere grønt og bærekraftig næringsliv.
- Legge til rette for overgang til fossilfri gods- og varetransport i kommunen

8. Bærekraftig økonomi og god styring av kommunen

Den kommunale lånegjelden er blitt enormt høy. Det er likevel behov for å gjøre investeringer fordi tilflyttingen er så høy.

Lørenskog kan ikke tillate seg å ta noen hvileskjær når det gjelder investeringer. I kommende kommunestyreperiode må kommunen selge sentrale tomter for en verdi på omkring 400 millioner kroner.

Det er sunt å ha et mangfold av ulike barnehageaktører. Det må legges til rette for at private og ideelle barnehageaktører får etablere seg i Lørenskog. De siste 5 årene har det kun blitt etablert offentlige barnehager, noe som har medført høy gjeldsoppbygging. Venstre tror at private aktører kan tenke mer kreativt i forhold til å bygge barnehage på tomter som det offentlige ikke ser på som egnede.

Venstre har ment lenge og mener fortsatt at mange deler av gamle Fjellhammer skole fortsatt kan brukes som skolelokaler. Det er helt nødvendig å bruke de nyeste delene av gamle Fjellhammer skole til skoleformål.

Kommunen må innhente ny verdivurdering/takster på kommunale tomter og kommunale eiendommer. Det vil bedre lånebetingelsene på kommunale lån.

Lørenskog Venstre vil:

- Arbeide for bedre økonomisk handlingsrom i kommunen
- Fokus på økonomisk ansvarlighet.
- **Etablere internkontrollsystem som er direkte underlagt kontrollutvalget.**
- Gjennomføre analyser av befolkningssammensetning for kunnskapsgrunnlag for utvikling av Lørenskog
- Jobbe for styrking av økonomien, ved strammere økonomioppfølgingen i kommunen, inkludere vurdere utsette investeringer
- Tørre å prioritere både opp, og ned. De mest sårbare i samfunnet vårt må sikres trygge rammer, foran mindre kritiske tilbud.
- Utsette utbyggingsområder, da disse utløser store behov for skoler, barnehager og andre investeringer som vil forverre kommunens økonomi ytterligere.